

Goed bezig

Een samenleving kan alleen functioneren als er sprake is van een zekere welvaart. Die welvaart is er niet vanzelf, maar moet - letterlijk - worden opgebouwd. Dat vraagt om economische activiteit, dat wil zeggen productie van goederen en diensten die geld opleveren. Deze economische activiteit is op een bepaalde manier georganiseerd. Dat maakt het mogelijk om met goede afspraken tussen werkgevers, werknemers en overheid te komen.

Als burger van de samenleving wordt van je verwacht dat je verantwoord omgaat met de mensen en middelen die je ter beschikking krijgt.

In deze module leer je wat de arbeidsmarkt inhoudt en hoe organisaties zijn opgebouwd. Ook leer je inzicht te krijgen in je eigen consumentengedrag. Het biedt je de mogelijkheid om als burger een actieve bijdrage te leveren aan de samenleving en daarin je op een verantwoorde wijze te gedragen.

Deze module bevat de volgende hoofdstukken:

- 1 Werk maken van werk
- 2 Welkom in onze organisatie
- 3 Economisch bekeken
- 4 Geldzaken

Wat ga je doen?

Je werkt in deze module van Route Burgerschap aan:

- je bereidheid en vermogen een actieve bijdrage te leveren aan de arbeidsmarkt;
- je bereidheid en vermogen actief bij te dragen aan de arbeidsgemeenschap;
- je bereidheid en vermogen om adequaat en verantwoord consumentengedrag te tonen.

Wat leer je?

Je leert :

- algemeen aanvaarde regels en standaard (bedrijfs-)procedures;
- de rechten en plichten van de beroepsbeoefenaar;
- je collegiaal op te stellen;
- hoe je informatie over producten en diensten kunt verzamelen;
- hoe je een weloverwogen keuze maakt uit beschikbare producten en diensten;
- inzicht te krijgen in je eigen wensen in relatie met je financiële speelruimte;
- bij aanschaf van producten en diensten afwegingen te maken m.b.t. maatschappelijke belangen zoals duurzaamheid en gezondheidsaspecten;
- welke factoren van invloed zijn op de bedrijfscultuur;
- welke factoren van invloed zijn op de arbeidsverhoudingen in Nederland;
- welke rol en invloed branche- of vakorganisaties hebben;
- de belangrijkste principes van budgettering;
- kenmerken van duurzame consumptie en productie;
- de rol en de invloed van consumentenorganisaties.

1

Werk maken van werk

“Van werken is nog nooit iemand doodgegaan.” Dat werd vroeger vaak gezegd als je weer eens kwam klagen over wat je allemaal moest gaan doen. Tegenwoordig kun je zeggen: werken is nodig om de samenleving in leven te houden.

De wereld van werken is de langste tijd van je leven. In die wereld speelt het vinden van een baan vanzelfsprekend een grote rol. Een baan die je past, maar een baan die er dan wel moet zijn. Er zijn veel factoren die samen bepalen of jij de droombaan vindt die je altijd al voor ogen hebt gehad. Jij blijft in de hoofdrol, maar je moet vaak kiezen en daarbij de voor jou beste keuze maken.

Dit hoofdstuk neemt je mee in de wereld van het werk. Welk werk is er? Hoe is dat georganiseerd? Wie en welke instanties zijn daar allemaal bij betrokken?

Het antwoord op deze en andere vragen over werk vind je in dit hoofdstuk.

**JA
ALS IEDEREEN
OPEENS WEER MOET
GAAN WERKEN
ZIJN AL DIE BAANTJES
NATUURLIJK
ZO WEER OP**

1 Aan het werk

Dit is Selma. Selma is 21 jaar en heeft net haar mbo-opleiding afgerond. Ze is nu op zoek naar een leuke en uitdagende baan. Maar dat blijkt niet eenvoudig. Er gaan maanden voorbij en een geschikte baan heeft Selma nog niet kunnen vinden. Door een kennis is zij attent gemaakt op de mogelijkheid een gesubsidieerde tijdelijke leerwerkplek te vervullen. Selma heeft die mogelijkheid met beide handen aangegrepen. Ze heeft nu werk, leert veel bij en doet ervaring op. Daarnaast krijgt zij maandelijks € 500 onkostenvergoeding. “Werk is een belangrijke bezigheid in het leven, want van thuiszitten en TV- kijken word je ook niet veel wijzer”, zegt ze zelf. “Het levert je niets op en je kosten gaan wel gewoon door. Werk is nodig om in je levensonderhoud te voorzien. Het voelt goed om werk te doen wat bij je kwaliteiten en karakter past”. Behalve tijdbesteding ziet Selma de leerwerkplek ook als begin van haar loopbaan. Nu al ziet zij mogelijkheden voor een succesvolle carrière.

Werk

Werk is iets waarvan je vindt dat het gedaan moet worden. Met werken breng je een verandering aan in een bestaande situatie. Je voorziet ermee in een bestaande behoefte. Werk is daarmee altijd doelgericht.

Het uitvoeren van werk leidt tot een gewenst resultaat. Zo leidt het opruimen van je kamer tot een opgeruimde kamer en het trainen voor voetbal tot een betere conditie. Werk heeft dus altijd een *effect*. Maar naast effect leidt het ook tot *waardering*. Die waardering kan komen van anderen of van jezelf: je hebt een goed gevoel, want je hebt de verandering tot stand gebracht die jij je had voorgenomen. Je hebt een bestaande behoefte vervuld.

- 1 Is gaming een activiteit die je als ‘werk’ kunt beschouwen?
 - ja, want winnen versterkt je zelfvertrouwen
 - soms: het spel dat je speelt is daarvoor bepalend
 - nee, want het dient alleen ter ontspanning

- 2 Is huishoudelijk werk ook echt werk?
 - ja
 - ja, maar alleen als het gewaardeerd wordt
 - nee, want het effect is altijd maar tijdelijk

Arbeid

Als je werk uitvoert dat door anderen in geld gewaardeerd wordt, spreek je van betaald werk of *arbeid*. Er is dan een werkgever (die betaalt) en een werknemer (die het geld ontvangt). En er is een arbeidsovereenkomst en een arbeidsloon. Als de overeenkomst een bepaalde duur heeft, noem je het een arbeidscontract.

Een arbeidsloon kan individueel worden afgesproken. Vaak wordt het arbeidsloon bepaald op de beloning die tussen werkgevers en vakbonden is afgesproken en die vastligt in zogenoemde collectieve arbeidsovereenkomsten (CAO).

- 3 Selma ontvangt maandelijks een vergoeding. Kun je het werk dat Selma doet echt werk noemen? Geef een argument.
-

- 4 In welke behoeften kan Selma door haar activiteit op de leerwerkplek voorzien?
-

Werkwaarden

Werkwaarden zeggen iets zeggen over jouw motivatie, houding, voorkeur en waarden. Het zijn drijfveren waardoor jij je laat verleiden om iets te doen of een keuze te maken, bijvoorbeeld om te werken.

- 5 In de module Loopbaanleren is aandacht besteed aan Werkwaarden. Hieronder staan er een aantal. Breng in deze werkwaarden een rangorde aan (1 t/m 10) zoals die voor jou geldt.

Werkwaarde	Rangorde
Je kunt in je levensonderhoud voorzien en spullen kopen	
Het doet je goed iets te presteren en daarvoor erkenning te krijgen	
Je werkweek heeft een vast programma en je staat op tijd op	
Je komt meer onder de mensen dan wanneer je thuis zit	
Je werk biedt je de kans om nieuwe kennis en vaardigheden op te doen	
Het geluk dat je beleeft als je lekker bezig bent en even jezelf vergeet	
Je voelt je verbonden met de maatschappij en je neemt eraan deel	
Je werk is ook een manier om je idealen na te streven	
Je werk geeft de kans om stappen te maken en 'hogerop 'te komen	
Je hoeft je niet te schamen in een omgeving van anderen die wel werk hebben	

Arbeid is belangrijk om inkomen te verwerven en in je levensonderhoud te kunnen voorzien. Maar arbeid heeft ook maatschappelijke functies. Arbeid bestaat uit het aanbieden van producten en diensten. Die worden verkocht en brengen zo geld in het laatje. Daarmee stijgt de welvaart van de bevolking als geheel. Arbeid verbreedert. Als iedereen werkt, geeft dat een gevoel van verbondenheid; een gevoel van samen werken aan een welvarender maatschappij.

- 6 Een oude Nederlandse spreuk luidt 'Arbeid adelt'. Wat betekent die spreuk?
- gewone mensen werken, de adel arbeidt
 - hard werken maakt je een beter mens
 - werken maakt je rijk

3 Witte en zwarte arbeid

Betaald werk wordt arbeid genoemd. Arbeid is te onderscheiden in formele arbeid en informele arbeid.

Formele arbeid

Bij formele arbeid zijn de taken die je verricht volgens geldende regels ('formeel') vastgelegd in een arbeidsovereenkomst.

Voorbeelden van formele arbeid zijn arbeid in loondienst en arbeid die in opdracht wordt uitgevoerd door instellingen, diensten en bedrijven.

Bij formele arbeid wordt 'wit' (= op rekening) betaald. En er is sprake van afdracht van belastingen en premies over het verdiende geld.

Ook bij vrijwilligerswerk in georganiseerd verband liggen de taken formeel vast.

Informele arbeid

Bij informele arbeid is meestal niet sprake van een arbeidsovereenkomst. En er worden geen belastingen en premies afgedragen over het ontvangen bedrag.

Informele arbeid wordt ook wel 'werken zonder bon' of 'zwart werken' genoemd.

- 1 Hieronder staan voorbeelden van arbeid. Welke ervan zijn formele arbeid en welke informele?

	Arbeid	formeel	informeel
1	Luuk werkt bij Jumbo en heeft een oproepcontract. Jumbo belt hem wanneer ze werk voor hem hebben.		
2	Tjalling kweekt hennepplanten voor medicinaal gebruik. Over de opbrengst betaalt hij belastingen en premies.		
3	Leo werkt op zondag achter de bar bij de voetbalclub. Hij krijgt daarvoor een paar consumptiebonnen.		
4	Rachid heeft een week bij de bollenboer gewerkt en bollen gepeld. Hij is daarvoor contant uitbetaald.		
5	Roel is al tien jaar huisman en zorgt voor zijn drie kinderen. Ook doet hij de hele huishouding.		
6	Clara zorgt in haar vrije tijd voor ouderen in een verzorgingshuis. Ze schenkt er koffie en doet spelletjes met de bewoners.		

- 2 Onder zie je hoe studenten hun geld hebben verdiend in een vakantiebaan. Het aantal studenten n=1000. Hoeveel procent is zwart betaald? Hoeveel studenten zijn zwart betaald?

Hoe heb jij met je laatste vakantiebaan je geld bijverdiend?

Zwart ...% (...)

Wit 87% (870)

Grijs (Werkgever geeft gedeelte wel en gedeelte niet aan bij de Belastingdienst) 3% (30)

4 Recht op arbeid

Wie betaald werk heeft beschikt over inkomen en kan voor zichzelf en zijn gezin zorgen. Maar heeft elke Nederlander recht op arbeid? In de Grondwet zijn twee artikelen opgenomen die verwijzen naar arbeid, werkgelegenheid en bestaanszekerheid.

Art. 19 Bevordering van voldoende werkgelegenheid is voorwerp van zorg van de overheid

Art. 20 De bestaanszekerheid der bevolking en spreiding van welvaart zijn voorwerp van zorg van de overheid

Artikel 19 geeft aan dat er geen recht op arbeid bestaat, maar wel een plicht van de overheid om voldoende werkgelegenheid te waarborgen. Met andere woorden: de overheid moet zijn uiterste best doen om zoveel werk te creëren dat iedere Nederlander (met en zonder werk) zekerheid van bestaan heeft.

Artikel 20 beschermt de burger tegen bestaansonzekerheid, tegen verlies van inkomen. De overheid heeft de plicht iedereen die niet kan werken 'bij te staan'. Dat geeft burgers het recht op een bijstandsuitkering. Het recht op arbeid behoort daarmee tot de **sociale grondrechten**. Het is de verantwoordelijkheid van de overheid om een voldoende niveau van werkgelegenheid te waarborgen.

1 Betekent het recht op arbeid automatisch ook voor de overheid de plicht om werk (arbeid) te garanderen? Geef je mening en licht die mening toe.

- ja, want
- nee, want

De overheid doet aan alle kanten haar best om zoveel mogelijk werk te creëren en het beschikbare werk zo eerlijk mogelijk te verdelen onder de verschillende bevolkingsgroepen.

- Beroepen waar veel werk in is, maar waar weinig belangstelling voor bestaat worden via voorlichtingscampagnes in de belangstelling gebracht. Een voorbeeld zijn technische beroepen.
- Beroepen die alleen door jongens worden gekozen, worden in de belangstelling van meisjes gebracht. Een voorbeeld zijn weer de technische beroepen, maar ook bijvoorbeeld politie en defensie.
- Werkgevers worden met subsidies gestimuleerd om meer allochtonen en jeugdwerklozen in dienst te nemen.
- Werkgevers worden verplicht om arbeidsgehandicapten in dienst te nemen.
- Bedrijven worden met stimuleringsprogramma's overgehaald zich te vestigen op plaatsen waar veel werkloosheid is.
- Buitenlandse ondernemingen worden geïnteresseerd voor Nederland als vestigingsplaats. Dat levert werkgelegenheid op.

2 Waarom kiezen meisjes minder voor technische beroepen? Wat zou er aan gedaan moeten worden?

.....

.....